

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. Vtrum positis præmissis necessitetur intellectus ad assentiendum
conclusioni.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

vt patet manifeste in syllogismis factis in aliis modis præter quatuor primos modos primæ figuræ, nam eorum consequentia non est tam euidentis, quin requirat probationem per reductionem eorum ad quatuor illos primos modos, aut per reductionem ad impossibile: & hoc ipsum videtur intendi per eos autores, qui exigunt ad assentiendum conclusioni præter assensum præmissarum iudicium de bonitate consequentiæ: nam hoc iudicium videtur esse iudicium de necessaria connexione veritatis conclusionis cum veritate præmissarum: quod si aliud volunt, omnino falluntur.

Quid determinat ad iudicium de bonitate consequentiæ.

31. *Et si quæras*, à quo causetur hoc iudicium. *Respondeo* aliquando illud causari ab ipsomet syllogismo obiectiuo apprehenso, quando scilicet est syllogismus perfectus ac clarus, hoc est factus in quocumque ex quatuor primis modis primæ figuræ, aliquando verò causatur per illum discursum, quo cognoscitur syllogismus obiectiuus posse reduci ad illos syllogismos primæ figuræ; aliquando denique per illum discursum, quo cognoscitur, quod si negaretur consequentia, reduci posset eam negans ad impossibile.

Si quæras rursum, an hoc iudicium concurrat effectiue ad assensum cōclusionis. *Respondeo* affirmatiue propter easdem rationes, propter quas idem dixi de iudicio præmissarum, quæ de hoc æqualiter concludunt.

CONCLUSIO VI.

32. *Præter has dependentias conclusio formalis, seu assensus conclusionis obiectiuæ nullam habet dependentiam a præmissis.* Hæc est conformis primæ sententiæ supra relatæ, quæ non specificat aliam dependentiam conclusionis à præmissis, quam dependentiam in genere causæ efficientis.

Probatur autem breuiter, quia positis his dependentiis solis habebit actus perfectissime rationem conclusionis formalis, & eo non posito non haberet talem rationem, nec est vlla necessitas aut indicium vllius alterius dependentiæ: ergo.

Et hinc patet manifeste, primò assensum conclusionis non dependere immediate à præmissis obiectiuis, nec vlla ratione, nisi quatenus illæ requiruntur ad cauenda iudicia de præmissis, & necessaria connexionem veritatis conclusionis cum veritate istarum præmissarum. *Patet secundo*, per actum conclusionis non ferri nos in ipsas præmissas obiectiuas, aut formales formaliter, & explicite, quia ex his dependentiis non sequitur quod ita feramur, nec ex experientia ipsiusmet actus conclusionis, aut ex vlla alia ratione id colligitur; ergo frustra ac gratis id asseritur: & per hoc confirmatur resolutio nostra in præcedenti conclusione.

33. *Obiicies*: sicut per actum electionis ferimur non solum in media, sed in finē, ita per assensum conclusionis non solum tendimus in conclusionē, sed in præmissas: sed non solum ferimur in finem per electionē quatenus electio causatur physice à fine aut intentione ipsius, sed alia ratione particulari: ergo similiter dicendum de conclusione, & cōsequenter est alia dependentia cōclusionis ad præmissas præter dependentiā effectiuā.

Confirmatur: quamuis Deus se solo produceret cum intellectu assensu conclusionis, adhuc per eū tenderemus actu in præmissas, alias non esset conclusio: ergo habet aliū ordinem ac dependentiā ad præmissas præter illum, quem dicit ad illas, vt ad causas efficientes.

Confirmatur secundo, quia in discursu aliquid in mente correspondet particulæ illatiuæ, ergo, & illud in nobis experimur: sed illud nō potest esse dependentia ad præmissas, vt ad causas effectiuas, quia non expectimur illā dependentiam, sed eam colligimus per discursū, si tamen detur vlla ratio; ergo aliqua alia dependentia & ordo est in assensu cōclusionis præter dependentiā illā effectiuā.

34. *Respondeo* primò forte minorem esse fallam, quia fortassis solū volumus directe ipsa media per illū actū, & licet dicamur etiam tendere in finē, per hoc tamē nihil aliud denotatur, nisi quod nō vellemus media, nisi tenderemus in finē per alium actum determinantē voluntatem ad illā electionem. Quod si experientia aliqua

constet oppositū de electione, nimirum quod actu per illum ordinem media ad finē ita, vt respiciat actu finē etiam, tum *Respondeo* secundo negando maiorem, quia certe talis experientia non est de assensu cōclusionis, imo potius opposita, vt facile quis in seipso animaduertat, si reflectat supra illū actū, quo assentitur conclusioni. Quid autem reuera dicendum sit de dependentia electionis à fine, dicitur in libris de Anima disput. de Voluntate.

Ad primam confirmationem Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dico esse quæstionem de nomine, an tum vocandus esset ille actus conclusio, necne; nam si per conclusionē intelligatur actus causatus actualiter per influxum præmissarum, non erit actu conclusio, nec necessarium est quod sit actu conclusio; si autem intelligatur per conclusionem actus ille, qui connaturaliter exigit à præmissis produci, & sine quibus naturaliter produci nequit, erit conclusio, etiam in tali casu: quid autem intelligendum sit per conclusionem, est mera quæstio de nomine.

Ad secundam confirmationem Respondeo, illud quod correspondet particulæ, ergo, esse necessariam connexionem, quæ proponitur inter veritates præmissarum, & veritatem conclusionis obiectiuæ, quam connexionem iudicamus esse inter illa, quoties assentimur conclusioni, & cōsequenter experimur nos illam cernere; vnde in forma *Respondeo* negando consequentiam, quia illud, quod significatur per ly ergo, non reperitur in ipsamet conclusione formali, seu assensu conclusionis obiectiuæ, sed potius est aliquid prærequisitum ad illum assensum habendum, connaturaliter loquendo.

39. *Obiicies secundo*: Assensus præmissarū dicitur alium ordinem ad præmissas obiectiuas earumque species, quam dependentiæ in genere causæ efficientis; & idem est de assensu conclusionis respectu ipsiusmet conclusionis obiectiuæ: ergo idem est dicendum de assensu conclusionis respectu præmissarum vel formalium, vel obiectiuarum, vel vtrarumque. Probatur antecedens, quia quamuis actu non causarentur assensus præmissarum à præmissis obiectiuis, nec assensus conclusionis ab ipsa conclusione, adhuc actualiter respicerent illa.

Respondeo negando consequentiā, & ratio disparitatis est, quod per assensum præmissarū formaliter respicitur intellectus in ipsas præmissas obiectiuas, & ex natura sua intrinseca habeat ille assensus declarare naturam istarū præmissarū, vnde dicit huiusmodi ordinē actualē manifestatiui ad ipsas, & idē est de assensu cōclusionis respectu ipsius conclusionis; sed assensus cōclusionis non tendit ex natura sua formali actualiter in præmissas vllas declarando illas aut determinando intellectum formaliter ad ipsarum considerationem.

Ex quibus vltius patet rationē cōclusionis formaliter haberi, vel à sola exigentia dependendi in genere causæ efficientis à præmissis formalibus, & iudicio de necessaria connexionem veritatis conclusionis cū veritatibus præmissarum; vel certe ab illa exigentia & etiā à dependentia actuali superaddita ipsi. Cuius oppositum videtur docere *Arriaga disput. 15. sect. 4. subsecutione prima*, ad cuius fundamenta per iam dicta patet responsio.

QVÆSTIO III.

Virum positis præmissis necessitetur intellectus ad assentiendum conclusioni.

36. *S*uppono ex sūmulis syllogismū esse orationē, in qua quibuscūq; positis aliud ex his, quæ posita sūt, necessario sequitur, eo quod hæc sūt id est esse orationē, in qua duæ propositiones ita inter se disponuntur, vt alia propositio ex iis necessario sequatur: quæ duæ propositiones sic dispositæ vocantur *præmissæ*, tertia vero, quæ ex iis sequitur, vocatur *conclusio*. Itaq; cōtrouertitur vtrum intellectus assētiens præmissis sic dispositis, & apprehendens conclusionē, ac iudicās præmissas esse rite dispositas in modo & figura, necessitetur ad assentiendum cōclusioni, & hoc nō solū necessitate specificationis, sed etiā exercitii. Voco autē *necessitatē specificationis* illā, quæ necessitetur ad producendum assensū circa conclusiōem.

Quid necessitate specificationis.

cōclusionem casu, quo vilo modo haberet actum circa illam, quamvis non necessitaretur ad producendum vllum actum circa illam. *Necessitatem exercitij* voco illam, qua necessitaretur ad eliciendum aliquem actum circa conclusionem illam. Necessitatem specificationis habet voluntas ad amandum bonum secundum communem sententiam, non vero exercitij, quia ex suppositione quod velit elicere actum amoris, potest tamen nullum actum elicere. Necessitatem specificationis & exercitij habet ignis ad producendum calorem in homine approximato, quia non solū debet aliquid producere in tali homine, sed etiam debet producere calorem in ipso: his exemplis vtor in sententia communiore.

CONCLUSIO.

37. *Intellectus necessitatur ad assentiendum conclusioni, & necessitate specificationis, & necessitate exercitij, postquam quod assensu præmissis, & quod indicaverit eas esse bene dispositas in modo, & figura.*

Intellectus
necessita-
tur ad as-
sensum cō-
clusionis
necessitate
specifica-
tionis & exer-
citij.

Prima pars, quæ est omnium, probatur. Intellectus est potentia naturalis determinata ex se ad cognoscendum obiectum, secundum quod proponitur ipsi: ergo si proponitur ipsi conclusio, ut vera, sufficienter, non potest indicare quod sit falsa, & consequenter si habeat aliquem actum, debet habere assensum, hoc est iudicium quod sit vera. Et certe si voluntas, quæ est potentia libera, non potest nolle bonū, sed si velit tendere vilo modo in illud, debet illud velle; multo magis dicendum est de intellectu quod non possit dissentire vero, sed si habeat aliquem actum circa illud, quod debeat esse assensus.

Confirmatur præterea, quia verum non est obiectum dissensus: ergo non potest intellectus dissentire vero, ut verum; qui conclusio in tali casu proponitur ipsi vera, ergo &c.

Secunda pars est Doctoris in 1. dist. 1. quæst. 4. §. ad argumentum. D. Thoma 1. p. quæst. 82. art. 2. & 1. 2. quæst. 17. art. 6. Durand. 2. dist. 25. quæst. 4. m. 7. quos sequuntur Fohsca 6. Met. c. 1. quæst. 4. sect. 4. Conimbric. 1. Post. quæst. 4. art. 4. Arriaga disp. 15. sect. 6. Complutenses disp. 17. quæst. 4. contra Ruummibid. quæst. 8. Aversam quæst. 25. Log. sect. 3. & alii.

Probant Complutenses, quia in eodem instanti, in quo est assensus minoris, est etiam assensus conclusionis: ergo voluntas imperans, aut permittens assensum minoris non potest impedire assensum conclusionis, & consequenter necessitatur intellectus necessitate exercitij ad assentiendum conclusioni, suppositis assensibus præmissarum. Probant consequentiam, quia voluntas imperans actionem alicuius potentie non potest impedire quicquid necessario sequitur in eodem instanti: sed assensus conclusionis sequitur necessariò in eodem instanti, in quo habetur assensus minoris: ergo.

Hæc probatio dependet à veritate ultimæ minoris, quæ ad aduersariis negari deberet; & quāvis assensus conclusionis haberetur in eodem instanti, in quo haberetur assensus minoris voluntate volente, non tamē inde sequeretur quod haberetur in eodem instanti voluntate nolente; nec ipsi sufficienter probant, quod voluntate etiā volente haberetur ille assensus in eo instanti necessariò. Imo directe petunt principium in illa minori, quæritur, n. an necessario connectatur assensus cōclusionis cū minori.

38. *Probatur ergo aliter*, quia intellectus est potentia mere naturalis: ergo est ex se naturaliter determinatus ad habendum actum circa obiectum debite applicatum: ergo quoties debite applicatur ipsi conclusio sub ratione veri, debet habere aliquem actum circa ipsam; non alium autem quam assensum, ergo. Probatur prima consequentia, quia in hoc distinguitur potentia mere naturalis à libera, quod hæc non necessitatur necessitate exercitij applicato obiecto, illa vero sic.

Confirmatur primò, quia necessitatur necessitate exercitij ad assentiendum primis principiis debite applicatis: ergo & ad assentiendum conclusioni scientificæ debite applicatæ, à paritate rationis.

Confirmatur secundò, quia tam naturalis est potentia

intellectiva, quam visiva: ergo quemadmodū applicato obiecto potentie visivæ debet ipsum videre, ita applicato obiecto suo potentie intellectivæ sub ratione veri debet ipsi assentire.

39. *Dices* hoc esse verum quantum est ex se, sed tamen non inde sequi, quin possit impediri per voluntatem, quæ domina est aliarum potentiarum.

Contra: non potest voluntas impedire, quin oculus videat, quamdiu applicatur sufficienter obiectum; nec potest facere, quin applicato potentie obiecto vehementer delectabili appetitus sensitivus delectetur: ergo non potest etiam facere, quin quamdiu manet obiectum applicatum, intellectus assentiatur ipsi.

Dices intellectum magis esse intimum voluntati, quàm alias illas potentias, & propterea magis posse impedire ipsum, quàm alias potentias. *Contra*, quia quamvis sit magis intimus, non tollitur, quin habeat rationem potentie naturalis, & consequenter quin determinetur ad habendum actum circa suum obiectum sufficienter applicatum. *Deinde*, quamvis potentia sensitiva interior sit magis intimata voluntati, quàm exterior; non tamen sequitur, quod possit impedire, ne habeat actum circa obiectum suum sufficienter applicatum.

Denique gratis dicitur quod ex tali vicinitate posset directe impediri: sed summum quod inde concludi potest, est quod possit intellectum dimovere à consideratione illius obiecti, & sic indireccte impedire, ne ipsi assentiatur: quod nos concedimus.

40. *Dices ultimò*: posset habere rationem potentie naturalis in ordine ad assensum per hoc, quod determinaretur necessario ad agendum supposita volitione, quamvis non posset agere sine tali volitione, ut patet in potentia loco motiva, quæ est potentia naturalis, licet possit suspendi ab actu per voluntatem, quod etiam patet in ipso intellectu respectu actus fidei, naturaliter enim illum producit, licet possit ab ipso impediri per actum voluntatis: ergo ex eo, quod intellectus sit potentia naturalis, non sequitur quin possit per voluntatem suspendi actus eius circa conclusionem.

Respondeo id non sequi ex ratione potentie naturalis quomodocumque, sed ex ratione potentie naturalis nō subordinatæ quantum ad actum suum, ad voluntatem, qualem naturalitatem particularem colligimus tum ex prima confirmatione, tum ab experientia.

Obiicies primò: voluntas non necessitatur necessitate exercitij ad amandum bonum: ergo nec intellectus ad assentiendum vero. *Respondeo* negando consequentiam, quia illa est potentia libera, hæc naturalis.

Obiicies secundò: datur habitus ad facilitandum intellectum ad assensum conclusionis, sed hoc non esset verum, si omnino ita necessitaretur, non posset impediri ab assensu: ergo.

Respondeo negando minorem; ille enim habitus ponitur, vel ut intellectus facilitetur ad disponendas præmissas in ordine ad assentiendum tali conclusioni, vel ut determinetur ad assentiendum illi sine actuali dispositione præmissarum; vel certe, ut magis difficulter possit amoveri etiā indireccte, ne assentiatur tali conclusioni.

Obiicies terriò, quando intellectus iudicat has præmissas: *omnis homo est animal: omne risibile est homo*, non est determinatus ad inferendam hanc conclusionem: ergo *omne risibile est animal*; quæ est conclusio deducibilis ex ipsis in *Barbara*, quia posset inferre aliam conclusionem: ergo aliquid risibile est animal.

Respondeo, quidquid sit, utrum illæ duæ conclusiones debeant censeri diversæ sic, ut una possit haberi ex illis præmissis sine altera, distinguendo antecedens; si eam apprehendat; nego; si non, concedo. Itaque difficultas procedit ex suppositione apprehensionis cōclusionis, quæ suppositio tollitur in obiectione, & propterea nō est ad rē.

QUÆSTIO IV.

Utrum syllogismus ut sit genus Demonstrativus, Topici & Sophistici.

42. *SUPPONENDUM* est ex dictis, syllogismum, ut sic, nō esse aliud quā propositiones rite dispositas secundum